

SLOVENSKI DRŽAVNI HOLDING, d. d.

**PRIROČNIK
O POLOŽAJU NADZORNEGA
SVETA IN ČLANOV NADZORNEGA
SVETA DRUŽB S KAPITALSKO
NALOŽBO DRŽAVE**

Ljubljana, 24. 11. 2014

1. UVOD

Slovenski državni holding, d.d. (v nadaljevanju besedila: SDH), je pripravil Priročnik o položaju nadzornega sveta in članov nadzornega sveta družb s kapitalsko naložbo države, katerega namen je članom nadzornih svetov družb s kapitalsko naložbo države podati zgoščeno informacijo o pravnem položaju nadzornega sveta kot organa družbe ter o pravnem položaju posameznih članov nadzornega sveta pri opravljanju funkcije, kot je to urejeno v Zakonu o gospodarskih družbah (v nadaljevanju besedila: ZGD-1), Zakonu o Slovenskem državnem holdingu (v nadaljevanju besedila: ZSDH-1), drugih zakonih in predpisih ter v aktih upravljanja naložb Republike Slovenije. Pričakuje se, da se vsak član nadzornega sveta takoj po prevzemu funkcije podrobno seznanijo tudi s statutom družbe oziroma drugim ustanovitvenim aktom družbe, s poslovnikom o delu nadzornega sveta družbe in drugimi notranjimi akti družbe.

SDH spoštuje in uveljavlja transparentnost, korporativno integriteto ter ničelno toleranco do nezakonitega in neetičnega ravnanja zaposlenih, tako ravnanje pa pričakuje tudi od članov nadzornih svetov družb s kapitalsko naložbo države.

SDH pričakuje od članov nadzornih svetov, da bodo posebno skrbnost namenili temu, da družba spoštuje kodekse, ki jih uporablja, zlasti tudi Kodeks korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države ter Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga. Družbe naj vzpostavijo sistem, ki omogoča tekoče spremljanje spoštovanja priporočil kodeksa in posameznih priporočil in pričakovanj ter naj v letnem poročilu dosledno razkrijejo, katerih priporočil niso spoštovale in navedejo razloge za to.

Priročnik je namenjen članom nadzornih svetov družb s kapitalsko naložbo države in njihovih podrejenih družb. Priročnik ne obravnava položaja članov upravnega odbora. Razlog za to je predvsem v pretežno dvotirni urejenosti družb s kapitalsko naložbo države in uporabnosti priročnika, ki se sicer nanaša na nadzorne svete, tudi za upravne odbore. Naloge upravnega odbora so sicer širše kot pri nadzornem svetu.

SDH priporoča članom nadzornih svetov, da se na spletni strani SDH <http://www.sdh.si/> ter na spletni strani Združenja nadzornikov Slovenije <http://www.zdruzenje-ns.si/zcnsweb/default.asp> seznanijo in pri svojem delu redno uporabljajo dokumente, ki predstavljajo dobro prakso korporativnega upravljanja, zlasti pa:

- [Kodeks korporativnega upravljanja kapitalskih naložb države](#),
- [Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga](#),

- Kodeks upravljanja javnih delniških družb, december 2009,
- Priporočila za poročanje nadzornemu svetu, marec 2014,
- Slovenske smernice korporativne integritete, februar 2014,
- Priročnik za vrednotenje učinkovitosti nadzornih svetov, marec 2011,
- Smernice za komuniciranje za člane nadzornih svetov, november 2013,
- Smernice za izbor in delo sekretarjev nadzornih svetov in upravnih odborov, maj 2014,
- Kodeks profesionalne etike Združenja nadzornikov Slovenije, april 2014,
- Priporočila za revizijske komisije, september 2013 in Prioritete za 2013/2014,
- Praktični napotki za nadzorne svete pri kadrovanju uprav, november 2012,
- Smernice za upravljanje nejavnih družb, julij 2012,
- Smernice za izbor in priporočila za delo predsednikov nadzornega sveta.

Priporočljivo branje je tudi:

Nadzorni sveti in upravni odbori v delniških družbah in družbah z omejeno odgovornostjo, Marijan Kocbek ... (et. al.), Ljubljana, GV Založba, 2010.

2. NEODVISNOST NADZORNEGA SVETA IN ČLANOV NADZORNEGA SVETA

2.1 Organska neodvisnost nadzornega sveta in funkcije člana nadzornega sveta

Neodvisnost nadzornega sveta se nanaša na pravni položaj nadzornega sveta v gospodarski družbi, in sicer na razmerje tega organa do uprave, skupščine in posameznih delničarjev oziroma družbenikov. V tem smislu je nadzorni svet neodvisen organ.

Tudi vsak član nadzornega sveta je organsko neodvisen. Noben organ družbe in tudi ne posamezen delničar ali družbenik mu ne more dajati obveznih navodil.¹ Član nadzornega sveta nima vezanega mandata v tem smislu, da bi moral v nadzornem svetu zastopati stališče delničarja ali družbenika ali sveta delavcev, četudi ga je izvolil

¹ V družbi z omejeno odgovornostjo je neodvisnost nadzornega sveta lahko do določene mere zmanjšana, kar se ustrezno uredi v družbeni pogodbi. Vendar pa člani nadzornega sveta v vsakem primeru zadržijo neodvisnost pri sprejemanju svojih odločitev, in tega se ne da pravno veljavno drugače urediti v družbeni pogodbi (so pa tudi izjeme: na primer glede odločitve o izbiri ali odpoklicu poslovodje).

ali imenoval posamezen (večinski) delničar oziroma družbenik ali svet delavcev. Upoštevati mora interes družbe.

ZSDH-1 določa, da SDH ne sme posegati v neodvisnost organov družb. Povedano pomeni, da SDH ne sme pritiskati na člane nadzornih svetov, da bi sprejeli točno določeno odločitev. Vendar pa SDH lahko članom nadzornega sveta podaja mnenja, stališča, predloge in izraža pričakovanja. Namen izražanja predlogov, stališč, mnenj in pričakovanj s strani SDH je, da člani nadzornih svetov družb s kapitalsko naložbo države na podlagi različnih pogledov in mnenj sprejmejo po njihovi presoji najboljšo rešitev, upoštevaje cilje družbe in položaj, v katerem je družba.

2.2 Dejanska neodvisnost člana nadzornega sveta

Od vprašanja organske neodvisnosti člana nadzornega sveta, ki se nanaša na pravni položaj funkcije člana nadzornega sveta, je treba razlikovati vprašanje dejanske neodvisnosti posameznega člana nadzornega sveta. Institut dejanske neodvisnosti člana nadzornega sveta ni v vseh pravnih virih enako definiran. ZGD-1 pojma sploh ne opredeljuje, ampak je definiran zlasti v kodeksih in priporočilih. Tudi nomotehnični način opredelitve tega pojma je v pravnih virih različen. V večini virov je pojem neodvisnost članov nadzornih svetov definiran v obliki generalne klavzule. V nekaterih virih so poleg generalne klavzule neodvisnosti, podane domneve, kdaj se nekdo šteje za neodvisnega ali odvisnega. Pravni viri izrecno ne uporabljajo besedne zveze »dejanska neodvisnost«, ampak le izraz neodvisnost, vendar se razume, da obravnavajo dejansko neodvisnost posameznega člana nadzornega sveta.

SDH je v Politiki upravljanja SDH odvisnost ter neodvisnost člana nadzornega sveta definiral na naslednji način: »Odvisnost kandidata oziroma člana organa nadzora družbe s kapitalsko naložbo države je podana, če gre za konflikt oziroma potencialni konflikt med interesi kandidata oziroma člana organa nadzora družbe s kapitalsko naložbo države in interesi te družbe, ki vpliva ali ustvarja videz da vpliva na nepristransko odločitev člana organa nadzora družbe s kapitalsko naložbo države. Pri tem gre za (potencialni) konflikt interesov takšne vrste, ki ustvarja odvisnost ali videz odvisnosti člana organa nadzora od določene osebe, organa oziroma asociacije in je trajnejšega značaja. Oseba, ki ni odvisna, je neodvisna.«

Citirana definicija odvisnosti je sestavljena iz naslednjih opredelilnih elementov:

- zadošča, da pri določeni osebi obstaja potencialni konflikt interesov in ni treba, da bi obstajal dejanski konflikt interesov;

- dovolj je, da nastane zunanji videz pristranskosti in ni treba, da je oseba tudi dejansko pristranska;
- upoštevajo se (le) tisti (potencialni) konflikti interesov, ki ustvarjajo odvisnost ali videz odvisnosti od določene osebe (kar pomeni, da se po tej definiciji ne upoštevajo tisti konflikti interesov, ki so posledica vključevanja čustev, politične ali nacionalne (ne)naklonjenosti, saj navedeni konflikti interesov že pojmovno niso združljivi s pojmom odvisnosti, ki nakazuje na povezavo z določeno osebo/entiteto; pri tem se odvisnost presoja po objektivnih merilih, saj zadošča videz odvisnosti; v zelo izjemnih primerih bi lahko v okviru generalne klavzule upoštevali subjektivne okoliščine, če so zelo intenzivne in očitne);
- relevantna je odvisnost od vsake tretje osebe ali asociacije, če je ta odvisnost sposobna člana nadzornega sveta spraviti v položaj konflikta interesov (to praviloma pomeni, da ima oseba oziroma asociacija, od katere je član nadzornega sveta odvisen, družbi potencialno nasprotujoče interese);
- upoštevajo se le tisti (potencialni) konflikti interesov, ki so trajnejšega značaja (in torej niso le prehodnega značaja).

V skladu z 21. členom ZSDH-1 uprava SDH ne sme glasovati za kandidate, ki so ekonomsko, osebno ali kako drugače povezani z družbo, v katero kandidirajo, ali z njeno upravo. V delu, ki presega tako opisane okoliščine odvisnosti, ima družba v skladu s Kodeksom korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države lahko do polovice odvisnih članov, če bo s tem še zmeraj mogoče zagotoviti odgovoren nadzor in sprejemanje odločitev v korist družbe.²

3. DOLŽNOST RAZKRITJA IN IZOGIBANJA NASPROTJA INTERESOV

Poleg spodaj opisanih posebnih ureditev konflikta interesov je treba upoštevati še določbe ZGD-1, ki izrecno ali posredno urejajo materijo konflikta interesov člana nadzornega sveta.

² Kadrovska komisija bo na podlagi prijave kandidata za akreditacijo in nominacijo, na podlagi navedb, ki jih kandidat izreče na intervjuju pred komisijo in na podlagi splošno znanih in javnih dejstev, tehtala, ali je kandidat odvisen ali neodvisen. Del prijave za kandidacijski postopek je obrazec, ki vsebuje katalog tipičnih konfliktov interesov, vendar pa Politika upravljanja SDH tako opredeljenim primerov ne daje narave pravnih domnev, ampak kvečjemu naravo dejanskih domnev.

3.1 Dolžnost razkritja in izogibanja nasprotja interesov po 59. členu ZSDH-1

V skladu z 59. členom ZSDH-1 mora kandidat za člana nadzornega sveta družbe, v kateri ima SDH večinski delež³ ali prevladujoč vpliv⁴, pred odločanjem o imenovanju oziroma izvolitvi skupščini predložiti izjavo, s katero razkriva, ali se je znašel v okoliščinah, ki bi lahko povzročile nasprotje interesov. Nasprotje interesov so okoliščine, v katerih zasebni interes osebe vpliva ali ustvarja videz, da vpliva na nepristransko in objektivno opravljanje nalog.

Član nadzornega sveta družbe, v kateri ima SDH večinski delež ali prevladujoč vpliv, mora v enem mesecu po imenovanju na funkcijo razkriti:

- podatke o lastniških deležih, delnicah in upravljavskih pravicah, ki jih ima sam ali njegovi družinski člani;
- podatke o funkcijah oziroma delu, ki jih je opravljal v preteklih petih letih ali jih še opravlja v osebah javnega ali zasebnega prava;
- podatke o dolgovih, obveznostih ali prevzetih jamstvih in danih posojilih, ki jih ima sam ali subjekti iz prve alineje tega odstavka, v katerih ima več kot 25 % lastniški delež, z navedbo višine zneskov in imen subjektov, s katerimi je v omenjenem dolžniškem ali upniškem razmerju;
- podatke, ali ima sam, njegovi družinski člani ali subjekti, v katerih ima več kot 25 % lastniški delež, neporavnane davčne obveznosti;
- druge okoliščine, ki bi lahko vplivale ali vplivajo na nepristransko in objektivno opravljanje njegovih nalog ali na njegovo osebno integriteto.

Član nadzornega sveta družbe, v kateri ima SDH večinski delež ali prevladujoč vpliv, ki pri opravljanju svojega dela zazna okoliščine, ki bi lahko povzročile nasprotje interesov, mora te okoliščine nemudoma razkriti in se izločiti iz nadaljnjega dela, vplivanja ali odločanja o zadevi ali pa zahtevati, da o njegovi izločitvi ali drugih potrebnih ukrepih odloči nadzorni svet. Do odločitve, ki jo mora nadzorni svet sprejeti v desetih delovnih dneh po prejemu zahteve, član nadzornega sveta ne sme opravljati dela pri zadevi ali o njej odločati, razen če bi zaradi odlašanja nastala velika poslovna škoda.

³ Če ima oziroma upravlja SDH z večinskim kapitalnim deležem družbe s kapitalno naložbo države ali uresničuje večino glasovalnih pravic ima SDH večinski delež.

⁴ Pojem prevladujočega vpliva SDH zajema poleg družb s kapitalno naložbo države, v katerih ima SDH večinski delež, še družbe, v katerih imajo te družbe večinski delež ali pravico izvajati prevladujoč vpliv na podlagi podjetniške pogodbe ali drugega pravnega temelja. Pri ugotavljanju prevladujočega vpliva zadošča možnost izvajanja prevladujočega vpliva zaradi obstoja večinskega deleža oziroma podjetniške pogodbe in ni potrebno ugotavljati, ali se prevladujoč vpliv tudi dejansko izvaja.

3.2 Nasprotje interesov kandidata za člana nadzornega sveta družbe s kapitalsko naložbo države v kandidacijskem postopku pred Kadrovska komisijo SDH

ZSDH-1 določa, da lahko uprava SDH na skupščini družbe s kapitalsko naložbo države odda svoj glas le za kandidate, ki niso v morebitnih konfliktih interesov. Obstoje morebitnega konflikta interesov preverja Kadrovska komisija SDH v kandidacijskem postopku na podlagi prijave kandidata za akreditacijo in nominacijo, na podlagi navedb, ki jih kandidat izreče na intervjuju pred komisijo in na podlagi splošno ter javno znanih dejstev. Del prijave je obrazec, ki predstavlja katalog najbolj tipičnih primerov (potencialnega) nasprotja interesov in do teh primerov se mora kandidat opredeliti. Ob tem je treba sprejeti teorijo relevance in kot relevantne upoštevati le tiste okoliščine, ki ustvarjajo potencialni konflikt interesov, pri katerem realizacija konflikta interesov ni povsem abstraktna, oddaljena in glede na pravice in obveznosti člana nadzornega sveta ni verjetno, da bi se konflikt dejansko realiziral.

4. NADZORNI SVET

4.1 Splošno o nadzornem svetu

Nadzorni svet je, kot že njegovo ime pove, organ nadzora in kontrole. Nadzorni svet izvaja nadzor nad vodenjem družbe in njenih poslov. Pri tem ni naloga nadzornega sveta, da preverja vsak ukrep posloводства. Njegove pristojnosti do vpogleda, informacij in ostale pristojnosti mu zagotavljajo, da izvaja nadzor, ne pa da izvaja revizijo posloводства in podrobno kontrolo. Vendar pa se kontrola ne omejuje le na že končane posle, ampak se nanaša tudi na tekoče posle in planirane posle in na temeljna vprašanja poslovne politike. Poleg tega se nadzor ne omejuje le na kontrolo pravilnosti, ampak obsega tudi kontrolo smotrnosti in gospodarnosti poslovodnih ukrepov, pa tudi kontrolo rentabilnosti in likvidnosti.

V slovenskem pravnem redu nadzorni svet ni obvezen organ. Imajo ga družbe, ki izberejo dvotirni sistem upravljanja. ZGD-1 ne ureja posebej nadzornega sveta družbe z omejeno odgovornostjo, ampak se zanj smiselno uporabljajo določbe o nadzornem svetu v delniški družbi, če družbena pogodba ne določa drugače (člen 514 ZGD-1).

4.2 Glavne naloge in pristojnosti nadzornega sveta

V skladu z 281. členom ZGD-1 je glavna naloga nadzornega sveta, da nadzoruje vodenje družbe in njenih poslov. Nadzorni svet lahko pregleduje in preverja knjige in dokumentacijo družbe, njeno blagajno, shranjene vrednostne papirje in zaloge blaga ter druge stvari. Nadzorni svet lahko od uprave zahteva kakršnekoli informacije, potrebne za izvajanje nadzora. Če statut družbe tako določa, lahko te informacije zahteva tudi vsak posamezen član nadzornega sveta, uprava pa pošlje zahtevane informacije nadzornemu svetu kot organu.

Vodenje poslov se ne more prenesti na nadzorni svet. Statut ali nadzorni svet lahko določi, da se smejo posamezne vrste poslov opravljati le z njegovim soglasjem. Če nadzorni svet zavrne soglasje, lahko uprava zahteva, da o soglasju odloči skupščina. Za sklep, s katerim skupščina da soglasje, je potrebna večina najmanj treh četrtin oddanih glasov.

SDH pričakuje, da se bodo člani nadzornega sveta udeleževali vseh sklicanih sej nadzornega sveta, da bodo navzoči ves čas trajanja seje, da se bodo seznanili s celotnim gradivom za sejo nadzornega sveta in bili na seji nadzornega sveta aktivni, tako da bodo izražali stališča do obravnavanih zadev, postavljali vprašanja in če je to potrebno, da bodo zahtevali dodatne informacije in poročila.

4.3 Vloga nadzornega sveta v zvezi s finančnim poslovanjem družbe

Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju besedila: ZFPPIPP) ureja tri glavne vsebinske sklope: 1. sklop: finančno poslovanje pravnih oseb; 2. sklop: postopki zaradi insolventnosti ter 3. sklop: postopki prisilnega prenehanja pravnih oseb.

Z vidika obveznosti članov nadzornega sveta so posebej pomembne določbe iz sklopa finančnega poslovanja pravnih oseb. V skladu z 29. členom ZFPPIPP mora nadzorni svet pri izvajanju svojih pristojnosti in odgovornosti za opravljanje nadzora nad vodenjem poslov družbe redno preverjati, ali je družba kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna in ali poslovodstvo ravna v skladu s pravili 2. poglavja navedenega zakona, ki ureja finančno poslovanje družb.

Člani nadzornega sveta morajo v sklopu njihovega delovanja v nadzornem svetu še posebej skrbno nadzirati, ali poslovodstvo ustrezno upravlja s tveganji, kar zajema tudi ustrezno poročanje o tveganjih, ki jim je ali bi jim lahko bila družba izpostavljena pri

svojem poslovanju. Upoštevati je treba vsa tveganja, ki jim je ali bi jim lahko bila družba izpostavljena pri svojem poslovanju, zlasti pa kreditno tveganje, tržno tveganje, operativno tveganje in likvidnostno tveganje.

Ena od pomembnih nalog nadzornega sveta je tudi, da poda mnenje o poročilu posloводства o ukrepih finančnega prestrukturiranja družbe v petih delovnih dneh po prejemu poročila posloводства o ukrepih finančnega prestrukturiranja. Navedeno mnenje mora vključevati presojo nadzornega sveta, ali je družba insolventna in o potrebnosti in ustreznosti predlaganih ukrepov (člen 35/5 in 35/6 ZFPPIPP).

4.4 Glavne naloge in pristojnosti nadzornega sveta v povezanih družbah

V povezanih družbah nadzorni svet obvladujoče družbe izvaja nadzor nad delovanjem celotnega sistema povezanih družb preko poročil uprave obvladujoče družbe. Nadzorni svet obvladujoče družbe lahko kadarkoli zahteva od uprave obvladujoče družbe poročilo o poslovanju posamezne odvisne družbe, ne more pa zahtevati poročil neposredno od uprave ali zaposlenih v odvisnih družbah.

4.5 Pristojnosti nadzornega sveta v zvezi z letnim poročilom

V skladu z 282. členom ZGD-1 mora nadzorni svet preveriti sestavljeno letno poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ju je predložila uprava. Vsak član nadzornega sveta oziroma revizijske komisije ima pravico pregledati in preveriti vse podlage za letno poročilo, ki mu jih je potrebno na njegovo zahtevo predložiti, če nadzorni svet ne odloči drugače.

Nadzorni svet mora o ugotovitvah preveritve iz prvega odstavka sestaviti pisno poročilo za skupščino. V poročilu mora navesti, kako in v kakšnem obsegu je preverjal vodenje družbe med poslovnim letom. Če je k letnemu poročilu priloženo tudi revizorjevo poročilo, mora nadzorni svet v svojem poročilu zavzeti stališče do njega. Na koncu poročila mora nadzorni svet navesti, ali ima po končni preveritvi k letnemu poročilu kakšne pripombe in ali letno poročilo potrjuje. Če nadzorni svet potrdi letno poročilo, je sprejeto (člen 282/2 ZGD-1).

Nadzorni svet mora v enem mesecu od predložitve sestavljenega letnega poročila svoje poročilo izročiti upravi, sicer mora uprava nadzornemu svetu nemudoma postaviti dodaten rok, ki ne sme biti daljši od enega meseca. Če nadzorni svet tudi v dodatnem roku ne izroči letnega poročila, se šteje, da ga ni potrdil (člen 282/3 ZGD-1).

ZGD-1 namenoma uporablja besedni niz »potrdi letno poročilo«, ne pa »sprejme letno poročilo«. Potrjeno poročilo se šteje za sprejeto. Namen take ureditve je v postavitvi pravila, da nadzorni svet ne more posegati v vsebino letnega poročila.

Povedano velja za delniške družbe.

V družbah z omejeno odgovornostjo so za sprejem letnega poročila pristojni družbeniki kot organ (oziroma skupščina družbenikov). To velja tudi v primeru, če ima družba nadzorni svet, razen če je v družbeni pogodbi drugače določeno. Če so za sprejem letnega poročila pristojni družbeniki in ima družba nadzorni svet, mora nadzorni svet pripraviti pisno poročilo o ugotovitvah v zvezi s preveritvijo letnega poročila. ZGD-1 uporablja besedni niz »sprejem letnega poročila«, iz tega pa sledi, da so družbeniki pristojni spreminjati letno poročilo (to se nanaša na kategorije, ki jih je sploh možno spreminjati, npr. na odločitve o sprostitev drugih rezerv iz dobička).

4.6 Komisije nadzornega sveta

V skladu z 279. členom ZGD-1 lahko nadzorni svet imenuje eno ali več komisij, na primer revizijsko komisijo, komisijo za imenovanje in komisijo za prejemke, ki pripravljajo predloge sklepov nadzornega sveta, skrbijo za njihovo uresničitev in opravljajo druge strokovne naloge. V družbi, s katere vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu, mora nadzorni svet oblikovati revizijsko komisijo. SDH priporoča, da revizijsko komisijo oblikujejo tudi ostale velike družbe.

Komisija ne more odločati o vprašanjih, ki so v pristojnosti nadzornega sveta (člen 279/2 ZGD-1).

Komisija poroča o svojem delu nadzornemu svetu (člen 279/6 ZGD-1).

Če nadzorni svet imenuje revizijsko komisijo, mora biti vsaj en član komisije neodvisen strokovnjak in usposobljen za računovodstvo ali revizijo. Ostali člani revizijske komisije so lahko le člani nadzornega sveta (člen 280/1 ZGD-1).

V skladu z drugim odstavkom 280. člena ZGD-1 so naloge revizijske komisije naslednje:

- spremljanje postopka računovodskega poročanja,
- spremljanje učinkovitosti notranje kontrole v družbi, notranje revizije, če obstaja, in sistemov za obvladovanje tveganja,

- spremljanje obvezne revizije letnih in konsolidiranih računovodskih izkazov,
- pregledovanje in spremljanje neodvisnosti revizorja za letno poročilo družbe, zlasti zagotavljanja dodatnih nerezvizijskih storitev,
- predlaganje nadzornemu svetu imenovanje kandidata za revizorja letnega poročila družbe,
- nadzorovanje neoporečnosti finančnih informacij, ki jih daje družba,
- ocenjevanje sestavljanja letnega poročila, vključno z oblikovanjem predloga za nadzorni svet,
- sodelovanje pri določitvi pomembnejših področij revidiranja,
- sodelovanje pri pripravi pogodbe med revizorjem in družbo,
- opravljanje drugih nalog, določenih s statutom ali sklepom nadzornega sveta, in
- sodelovanje z revizorjem pri opravljanju revizije letnega poročila družbe, še zlasti z medsebojnim obveščanjem o glavnih zadevah v zvezi z revizijo.

Pri delu revizijskih komisij SDH priporoča uporabo Priporočil za revizijske komisije, ki jih je izdalo Združenje nadzornikov Slovenije in ki so na voljo na njihovi spletni strani.

4.7 Nadzorni svet in skupščina družbe

Člane nadzornega sveta, ki zastopajo interese delničarjev, voli skupščina. Statut lahko določi, da največ eno tretjino članov nadzornega sveta, ki zastopajo interese delničarjev, imenujejo imetniki imenskih delnic, za prenos katerih je potrebno dovoljenje družbe (člen 274 ZGD-1).

Skupščina lahko odpokliče člane nadzornega sveta, ki jih je izvolila, pred potekom mandatne dobe. Za sklep o odpoklicu je potrebna najmanj tričetrtinska večina oddanih glasov. Statut lahko določi višjo večino in druge zahteve (člen 275 ZGD-1).

Člana nadzornega sveta, ki so ga v nadzorni svet imenovali upravičeni delničarji v skladu z drugim odstavkom 274. člena ZGD-1, lahko delničarji kadarkoli odpokličejo in ga nadomestijo z drugim članom. Skupščina ga lahko odpokliče z navadno večino glasov, če preneha pravica do imenovanja (člen 275/2 ZGD-1).

Uprava mora dati sodišču predlog za imenovanje člana nadzornega sveta takoj, ko ugotovi, da število članov ni zadostno za sklepčnost nadzornega sveta. Sodišče odpokliče člana nadzornega sveta na predlog nadzornega sveta ali delničarjev, katerih delnice predstavljajo najmanj 10% osnovnega kapitala, če gre za utemeljene razloge (člen 276 ZGD-1).

Poleg že omenjenih načinov prenehanja članstva v nadzornem svetu (s potekom mandata; z odpoklicem s strani organa oziroma oseb, ki so člana imenovali; z odpoklicem s strani sodišča) članstvo preneha tudi v naslednjih primerih:

- z odstopom s funkcije,
- s prenehanjem družbe in drugimi statusnimi spremembami,
- z neveljavno izvolitvijo,
- z neizpolnjevanjem pogojev za člana v nadzornem svetu.

SDH pričakuje, da bodo izvoljeni oziroma imenovani člani nadzornega sveta opravljali funkcijo člana celotno obdobje, za katerega so izvoljeni oziroma imenovani. Člani nadzornega sveta naj pravico do odstopa s funkcije uporabljajo odgovorno. Odgovorno ravnanje vključuje tudi ustrezno časovno izbiro učinka odstopa. Član nadzornega sveta bo ravnal odgovorno, če bo navedel, da odstop učinkuje z dnem naslednje skupščine.

Nadzorni svet lahko skliče skupščino, čeprav je treba poudariti, da je primarni sklicatelj skupščine prava. Nadzorni svet da skupščini predlog za imenovanje revizorja, ki mora temeljiti na predlogu revizijske komisije, če je le ta ustanovljena (člen 281/4 ZGD-1).

V skladu s prvim odstavkom 297.a člena ZGD-1 morajo za vsako točko dnevnega reda, o kateri naj odloči skupščina, organi vodenja ali nadzora, za volitve članov nadzornega sveta, upravnega odbora in revizorja pa le nadzorni svet ali upravni odbor, v dnevnem redu navesti predloge sklepov, razen če skupščina pri posamezni točki dnevnega reda ne sprejema sklepa, ali je točka dnevnega reda uvrščena na dnevni red na podlagi manjšinske pravice iz 298. člena ZGD-1, ali če skupščina sklicana na podlagi manjšinske pravice iz tretjega odstavka 295. člena ZGD-1.

Le nadzorni svet, ne pa tudi uprava, je torej lahko predlagatelj dveh vrst sklepov skupščine: imenovanje rednega revizorja in izvolitev novih članov nadzornega sveta.

4.8 Odločanje o razrešnici upravi in nadzornemu svetu

Skupščina odloča o razrešnici organom vodenja ali nadzora hkrati z odločanjem o uporabi bilančnega dobička. O razrešnici posameznega člana se glasuje ločeno, če tako odloči skupščina ali če to zahtevajo delničarji, katerih skupni deleži dosegajo desetino osnovnega kapitala (člen 294/1 ZGD-1).

Z razrešnico skupščina potrdi ali odobri delo organov vodenja ali nadzora v poslovnem letu. Zahtevki iz odgovornosti za škodo se lahko uveljavljajo tudi proti osebam, ki jih je skupščina razrešila (člen 294/2 ZGD-1).

Če skupščina upravi ali njenemu posameznemu članu ne da razrešnice, se s tem ne šteje, da je izrekla nezaupnico (člen 294/4 ZGD-1).

Pri družbah, ki so organizirane kot d.o.o., uporaba instituta razrešnice ni posebej zakonsko opredeljena. V teoriji se zastopa stališče, da podelitev razrešnice v d.o.o. lahko v določenih primerih učinkuje kot odpoved odškodninskemu zahtevku. Nastopu take posledice se bodo družbeniki izognili, če bodo podelili razrešnico in v sklepu izrecno odločili, da podelitev razrešnice ne pomeni odreka odškodninskemu zahtevku.

Skupščina odloča o podelitvi razrešnice le aktualnim članom organov vodenja in nadzora.

4.9 Nadzorni svet in uprava družbe

Člane uprave in predsednika uprave imenuje nadzorni svet. Ponovno ne smejo biti imenovani prej kot eno leto pred potekom mandatne dobe uprave (člen 268/1 ZGD-1).

V skladu z drugim odstavkom 268. člena ZGD-1 lahko nadzorni svet odpokliče posameznega člana uprave ali predsednika delniške družbe:

- če huje krši obveznosti;
- če ni sposoben voditi poslov;
- če mu skupščina izreče nezaupnico, razen če je nezaupnico izrekla iz očitno neutemeljenih razlogov, ali
- iz drugih ekonomsko-poslovnih razlogov (pomembnejše spremembe v strukturi delničarjev, reorganizacija in podobno).

Predsednik nadzornega sveta zastopa družbo proti članom uprave (člen 283 ZGD-1). Izjavljeno voljo glede odobritve posojila in sklenitve pogodbe s članom uprave oblikuje nadzorni svet kot organ.

V skladu z 272. členom ZGD-1 mora uprava vsaj enkrat v četrtletju poročati nadzornemu svetu o načrtovani poslovni politiki in drugih načelnih vprašanih poslovanja, donosnosti družbe, še posebej donosnosti lastnega kapitala, poteku poslov, še posebej prometu in finančnem stanju družbe in poslih, ki lahko pomembno vplivajo na donosnost ali plačilno sposobnost družbe.

Nadzorni svet lahko zahteva poročilo tudi o drugih vprašanjih. Uprava mora obveščati nadzorni svet o vprašanjih, ki se nanašajo na poslovanje družbe in z njo povezanih družb (člen 272/2 ZGD-1).

Uprava mora nemudoma po sestavi predložiti letno poročilo nadzornemu svetu. Če ga je treba revidirati, ga je treba predložiti skupaj z revizorjevim poročilom. K letnemu poročilu mora uprava priložiti tudi predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ga bo predložila skupščini (člen 272/3 ZGD-1).

Nadzorni svet lahko od uprave kadarkoli zahteva poročilo o vprašanjih, ki so povezana s poslovanjem družbe in pomembneje vplivajo na položaj družbe ali je zanje razumno pričakovati, da bodo pomembneje vplivale nanje (člen 272/4 ZGD-1).

V skladu z 38.a členom ZGD-1 lahko sklene poslovodstvo, prokurist in izvršni direktor delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo pravni posel z drugo družbo, v kateri ima sam ali njegov ožji družinski član ali vsi skupaj delež, ki dosega desetino osnovnega kapitala, ali je sam ali njegov ožji družinski član tihi družbenik druge družbe, ali je udeležen na njenem dobičku na katerokoli drugi pravni podlagi, le s soglasjem nadzornega sveta ali upravnega odbora družbe. Če družba nima nadzornega sveta ali upravnega odbora, mora soglasje dati skupščina.

Poslovodstvo, prokurist in izvršni direktor delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo mora o sklenitvi pravnega posla z drugo družbo, v kateri ima sam ali njegovi ožji družinski člani ali vsi skupaj delež, ki je manjši od deleža iz prejšnjega odstavka, v roku treh delovnih dni po njegovi sklenitvi obvestiti nadzorni svet ali upravni odbor. Če družba nima nadzornega sveta ali upravnega odbora, mora o sklenitvi posla obvestiti družbenike na prvi naslednji skupščini (člen 38.a/2 ZGD-1).

V družbi z omejeno odgovornostjo lahko nadzorni svet poslovodjo odpokliče kadarkoli, ne glede na to, ali je imenovan za določen ali nedoločen čas (četrti odstavek 515. člena ZGD-1 v zvezi s tretjim odstavkom istega člena). V družbeni pogodbi oziroma ustanovitvenem aktu pa je lahko določeno, da nadzorni svet odpokliče poslovodjo samo iz določenih razlogov.

4.10 Pristojnosti nadzornega sveta pri odobritvi posojila članom organov vodenja ali nadzora in pri sklepanju pogodbe s članom

Družba lahko članu organa vodenja ali nadzora in prokuristu odobri posojilo le na podlagi sklepa nadzornega sveta. Sklep mora biti sprejet za vsako posojilo ali vrsto

posojila in mora določiti način obrestovanja in rok odplačila posojila. Za posojila se štejejo tudi druga pravna dejanja, ki gospodarsko ustrezajo posojilu. Posojilna pogodba na podlagi sklepa nadzornega sveta se mora skleniti najpozneje tri mesece po sprejetju sklepa. Povedano se smiselno uporablja tudi, kadar odobri posojilo obvladujoča ali odvisna družba, pri čemer sklep o odobritvi posojila sprejme nadzorni svet obvladujoče družbe, in kadar je posojilojemalec družinski član člana organa vodenja ali nadzora ali prokurista. Če je posojilo odobreno v nasprotju s citiranimi določbami, je treba prejeti znesek takoj vrniti, razen če nadzorni svet pozneje odobri posojilo (člen 261 ZGD-1).

Pravice in obveznosti člana organa vodenja ali nadzora, ki niso določene v ZGD-1, se določijo v pogodbi, ki jo sklene z družbo. Pogodbo mora odobriti nadzorni svet sicer mora član organa vodenja ali nadzora vrniti koristi iz pogodbe (člen 262 ZGD-1). Citirana določba se nanaša na sklepanje pogodbe o opravljanju funkcije s članom uprave in pogodbe o zaposlitvi (če se hkrati sklepa tudi ta). Za člane nadzornega sveta sklenitev posebne pogodbe o opravljanju funkcije ni potrebna. Določba pride v poštev tudi pri sklepanju morebitnih drugih pogodb, razen glede posojilne pogodbe, za katero se uporablja prej navedeni 261. člen ZGD-1.

V družbah s kapitalsko naložbo države se priporoča, naj družbe ne sklepajo posojilnih pogodb s člani organov vodenja ali nadzora, pa tudi ne morebitnih svetovalnih pogodb.

4.11 Nadzorni svet in prejemki poslovnih oseb

Člani nadzornega sveta morajo pri sklenitvi pogodbe s poslovodjo glede prejemkov in odpravnin upoštevati pravila, ki jih določa Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZPPOGD). Pogodbeno določilo, ki omogoča višje osnovno plačilo direktorja, spremenljivi prejemek ali odpravnino, kot so določeni v 4. členu ZPPOGD, je nično. Če je pogodbeno določilo nično, se uporabljajo določbe ZPPOGD.

Glede drugih pravic direktorja (uporaba službenega vozila, kreditnih kartic, preventivni zdravstveni pregledi, plačevanje socialnih, zdravstvenih in drugih zavarovanj, dopolnilno izobraževanje, reprezentanca itd.) mora nadzorni svet določiti pravila, po katerih se te pravice določijo v pogodbi. Pravila morajo med drugim upoštevati velikost, dejavnost, celovitost poslovanja in premoženjski položaj družbe (člen 6/1 ZPPOGD).

Nadzorni svet mora seznaniti skupščino s pravili iz prejšnjega odstavka. Skupščina lahko v okviru politike prejemkov določi nadzornemu svetu usmeritve za določitev pravil iz prejšnjega odstavka (člen 6/2 ZPPOGD).

Nadzorni svet mora pogodbo z direktorjem takoj po sklenitvi posredovati ministrstvu, pristojnemu za gospodarstvo (člen 7/2 ZPPOGD).

V skladu s tretjim odstavkom 270. člena ZGD-1 lahko nadzorni svet zahteva vrnitev že izplačane nagrade za poslovno uspešnost ali njen sorazmerni del:

- če se pravnomočno ugotovi ničnost letnega poročila in se ničnostni razlogi nanašajo na postavke ali dejstva, ki so bila podlaga za določanje nagrade, ali
- na podlagi posebnega revizorjevega poročila, s katerim se ugotovi, da so bili napačno uporabljeni kriteriji za določitev nagrade ali da pri tem odločilni računovodski, finančni in drugi podatki ter kazalci niso bili pravilno ugotovljeni ali upoštevani.

Vrnitev že izplačane nagrade je mogoče zahtevati v roku treh let od dneva izplačila nagrade ali dela nagrade (člen 270/4 ZGD-1).

ZSDH-1 omogoča derogacijo določb ZPPOGD, in sicer tako, da SDH s soglasjem vlade na skupščini družbe podpre politiko prejemkov organov vodenja, ki opredeljuje višje zneske plačil, kot so limitirani v ZPPOGD. SDH v Kodeksu priporoča, da družbe pripravijo politiko prejemkov organov vodenja in določa tudi okvire in smernice za določitev politike prejemkov. Družbe naj pri pripravi politike prejemkov upoštevajo kriterije, opredeljene v ZGD-1 in priporočila Kodeksa (politiko naj prilagodijo potrebam in okoliščinam, v katerih je družba).⁵

4.12 Obveznosti članov nadzornega sveta

Naloge oziroma obveznosti članov nadzornega sveta so v ZGD-1 določene na dva načina, in sicer specificirano v obliki konkretnjših določb (te se sicer praviloma nanašajo na nadzorni svet kot organ, zato jih je treba smiselno individualizirati) ter v obliki generalne klavzule. Določba 263. člena ZGD-1, da morajo člani nadzornega

⁵ Več o politiki prejemkov članov organov vodenja družb s kapitalsko naložbo države glej v Kodeksu korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, in sicer v točkah od 7.3 do 7.4.

sveta ravnati s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika, ima v skladu z večinskimi stališčem dvojen pomen: po eni strani določa merilo za presojo krivde, po drugi strani pa ima pomen generalne klavzule, ki predpisuje objektivno dolžnost ravnanja.

Dolžnost skrbnega ravnanja vključuje dolžnost osebnega sodelovanja pri delu nadzornega sveta, udeležbo na vseh sejah nadzornega sveta, skrb za pravilno in pravočasno delovanje nadzornega sveta, dolžnost zahtevati ustrezna poročila od uprave in se z njimi seznaniti, oceniti primernost kandidatov za člane uprave in spremljati delo uprave in opozarjati na morebitne nepravilnosti in nesmotrnosti.

Člani nadzornega sveta morajo biti neodvisni in samostojni pri svojem delu.

Dolžnost vsakega člana nadzornega sveta je, da se nenehno izobražuje, saj lahko le s kvalitetnim strokovnim znanjem tudi kvalitetno izpolnjuje svoje naloge.

4.13 Odškodninska in kazenska odgovornost članov nadzornega sveta

V skladu z 263. členom ZGD-1 morajo člani nadzornega sveta pri opravljanju svojih nalog ravnati v dobro družbe s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika in varovati poslovne skrivnosti družbe. Člani nadzornega sveta so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih nalog, razen če dokažejo, da so pošteno in vestno izpolnjevali svoje dolžnosti.

Članu nadzornega sveta ni treba povrniti škode, če dejanje, s katerim je bila družbi povzročena škoda, temelji na zakonitem skupščinskem sklepu. Družba se odškodninskim zahtevkom lahko odreče ali jih pobota šele tri leta po nastanku zahtevka, če s tem soglaša skupščina in če temu pisno ne ugovarja manjšina, ki ima skupno vsaj desetino osnovnega kapitala (člen 263/3 ZGD-1).

Odškodninski zahtevek, ki ga ima družba do člana nadzornega sveta, lahko uveljavljajo tudi upniki družbe, če jih družba ne more poplačati (člen 263/4 ZGD-1).

V skladu z 41. členom ZGD-1 člani nadzornega sveta družbe ne smejo delovati kot družbeniki družbe z neomejeno odgovornostjo, komplementarji komanditne družbe, družbeniki ali poslovodje družbe z omejeno odgovornostjo, člani uprave, upravnega odbora in nadzornega sveta delniške družbe ter prokuristi, pa tudi ne kot delavci v katerikoli drugi družbi ali kot podjetniki, ki opravljajo dejavnost, ki je ali bi lahko bila v konkurenčnem razmerju z dejavnostjo prve družbe. Če član nadzornega sveta krši

prepoved konkurence iz prvega odstavka 41. člena ZGD-1, lahko družba od njega zahteva odškodnino.

V skladu s šestim odstavkom 270. člena ZGD-1 so člani nadzornega sveta, ki ne ravnajo v skladu s tretjim odstavkom 270. člena ZGD-1, ki ureja neupravičeno izplačilo nagrade za poslovno uspešnost uprave, odškodninsko odgovorni po splošnih pravilih odškodninskega prava. Tožbo za povrnitev škode, ki je družbi nastala zaradi neupravičeno izplačane nagrade članom uprave, lahko v svojem imenu in na račun družbe ne glede na 328. člen ZGD-1 vložijo delničarji, katerih skupni deleži znašajo najmanj en odstotek osnovnega kapitala.

V primerih, določenih v 43. členu ZFPPIPP, so člani nadzornega sveta upnikom solidarno odgovorni za škodo, ki so jo le ti imeli, ker v stečajnem postopku niso dosegli polnega plačila, če je bil nad družbo začet stečajni postopek in če obstaja eden od pogojev, navedenih v 43. členu ZFPPIPP.

V skladu s 489a. členom ZFPPIPP se z globo od 2.000 do 10.000 EUR za prekršek kaznuje oseba, ki je v obdobju, ko je pravna oseba iz prvega odstavka 27. člena ZFPPIPP postala insolventna, opravljala funkcijo člana nadzornega sveta ali upravnega odbora te pravne osebe:

1. če je poslovodstvo v zadnjih dveh letih pred začetkom stečajnega postopka na podlagi poročila o ukrepih finančnega prestrukturiranja predlagalo skupščini sprejetje sklepa o povečanju osnovnega kapitala z vložki in:
 - a. je nadzorni svet ali upravni odbor o poročilu o ukrepih finančnega prestrukturiranja dal mnenje iz petega odstavka 35. člena tega zakona, v katerem je presodil, da družba ni insolventna in povečanje osnovnega kapitala ni potrebno, ter
 - b. je skupščina zavrnila sprejetje sklepa o povečanju osnovnega kapitala,
2. če nadzorni svet ali upravni odbor od poslovodstva ni zahteval poročil po drugem in četrtem odstavku 272. člena ZGD-1, čeprav bi jih moral zahtevati po pravilih poslovnofinančne stroke ali stroke upravljanja podjetij,
3. če bi člani nadzornega sveta ali upravnega odbora na podlagi letnega poročila ali drugih poročil poslovodstva lahko ugotovili, če bi ravnali s profesionalno skrbnostjo poslovnofinančne stroke in stroke upravljanja podjetij, da je pravna oseba postala insolventna, pa niso z ukrepi, ki so v njihovi pristojnosti, zagotovili, da poslovodstvo pravočasno opravi dejanja iz 35. do 39. člena tega zakona, ali preprečili dejanja v nasprotju s prepovedmi iz 34. člena tega zakona.

Z globo od 4.000 do 5.000 evrov se za prekršek kaznuje član nadzornega sveta, če glasuje za sklenitev pogodbe, ki je v nasprotju s 4. členom ZPPOGD ter predsednik nadzornega sveta, če nadzorni svet ministrstvu ne posreduje pogodbe.

Člani nadzornih svetov so lahko tudi kazensko odgovorni. V štriindvajsetem poglavju Kazenskega zakonika (KZ-1) so urejena kazniva dejanja zoper gospodarstvo. Med njimi so predvsem kazniva dejanja zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti, izdaja in neupravičena pridobitev poslovne skrivnosti, zloraba notranje informacije, nedovoljeno sprejemanje ali dajanje daril in podobno.

4.14 Nadzor nad premoženjskim stanjem poslovodstev in članov organov vodenja in nadzora po 62. členu ZSDH-1

Člani uprave SDH, člani nadzornega sveta SDH, prokuristi SDH in pooblaščenec za skladnost poslovanja in integriteto so zavezanci za nadzor nad premoženjskim stanjem po zakonu, ki ureja integriteto in preprečevanje korupcije. Enako velja za člane uprav, člane organov nadzora in prokuriste gospodarskih družb, v katerih ima SDH večinski delež ali prevladujoč vpliv.

Za postopke prijave zavezancev, prijave premoženjskega stanja, njegovih sprememb in opravljanja nadzora nad premoženjskim stanjem zavezancev iz prejšnjega odstavka se uporabljajo določbe zakona, ki ureja integriteto in preprečevanje korupcije.

4.15 Nadzorni svet in Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK):

Nadzorni sveti so dolžni pri svojem delu upoštevati določbe Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK), ki velja za javni sektor. Kot javni sektor se smatra javni sektor po zakonu, ki ureja javne uslužbence, vključno z javnimi podjetji in gospodarskimi družbami, v katerih ima večinski delež oziroma prevladujoč vpliv država ali lokalna skupnost. V skladu s 5. točko 4. člena ZIntPK se štejejo kot zaposleni v javnem sektorju tudi zaposleni v javnih podjetjih in gospodarskih družbah, v katerih ima večinski delež oziroma prevladujoč vpliv država.

5. ZAKLJUČEK

Ta priročnik je zgolj informativne narave ter ima namen opozoriti na posamezne bistvene naloge in odgovornosti nadzornih svetov, zato kot član nadzornega sveta pri svojem delu ne morete neposredno uporabljati te informacije, temveč morate neposredno uporabljati veljavne zakone, druge predpise, kodekse in druge dokumente, sprejete na njihovi podlagi ne glede na to, ali se nanje ta informacija sklicuje ali ne oziroma ne glede na to kako se nanje sklicuje.